

L'Alta Garrotxa és un espai molt bonic, tot un paradís, amb masies i pobles d'un gran encant. Un d'aquests és Sales de Llierca, municipi que ha esdevingut la mínima expressió de poble pel nombre d'habitants (151 el 2018), tot i que el terme municipal és molt extens. No té escola, ni piscina, ni pavelló d'esports, ni cap dels equipaments comuns en molts indrets. Però els seus habitants gaudeixen de les instal·lacions que els ofereix la població de Tortellà, que és a tocar, i que es pot considerar com la capital de l'Alta Garrotxa, sobretot quan l'indret estava habitat, tot i que d'això ja fa alguna centúria. Entorn de l'església parroquial de Sant Martí de Sales hi ha una urbanització molt ben dissenyada, amb parcel·les de molts metres quadrats, i amb construccions amb prestància. En una d'aquestes parcel·les i en una casa amb pedigrí és on viu Toni Tort i Santos (Olot, 1962), una persona molt eloqüent i parladora, que quan ho fa s'expressa amb molt d'èmfasi, que gesticula contínuament amb braços, mans i cara. És franc, espontani i bon conversador. Hem fet l'entrevista en una terrassa de la casa familiar que dona al sud, davant d'una gespa espessa i verda, amb plantes, flors i arbres, on és ben palesa la cura que en té el propietari. Les serralades que rodegen aquestes valls del Llierca i del Fluvià són una simfonia de verds, que contribueixen poderosament a fer agradable i relaxant l'estada en aquest lloc.

Toni Tort, l'enamorat del llapis

Text > JOAN SALA

Fotos > SALVADOR COMALAT

Toni Tort s'autodefineix com un enamorat del llapis de dibuixar. Es considera sobretot un dibuixant figuratiu, i porta sempre un llapis a la butxaca per utilitzar en qualsevol moment. Creu que hi va tenir un paper important el seu primer mestre de dibuix, que era l'escultor Lluís Carbonell, amb qui anava a classes al seu estudi en sortir de l'Escola Pia. També va tenir un paper important en la seva formació el seu pare, a qui li agradava dibuixar, i feia quasi cada dia un dibuix, que després en Toni acabava.

Un cop aprovats el batxillerat i el COU, es va plantejar quina branca artística triaria, si la de la Facultat de Belles Arts o la de l'Escola d'Arts Aplicades i Oficis de Barcelona (Llotja), i es va decantar per aquesta segona, que veia

>> Pòster dels mamífers del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. 1994. Aquarel·la, gouache i llapis sobre paper. 66 x 96 cm.

>> Caràtula original de *Mundo inferno*, del conjunt *Sopa de Cabra*. 1993. Tècnica mixta sobre tela. 50 x 50 cm.

més pràctica, més tècnica i on podria experimentar diverses especialitats. Es va diplomar en arts plàstiques i oficis artístics aplicats a la pintura mural. Aquí va experimentar l'alquímia de la pintura, que era justament el seu interès, i a més de les matèries pròpies de l'especialitat va aprendre ceràmica, esmalt, tapís i escultura.

Mentre s'estava a Barcelona, va fer pràctiques de restauració de pintura mural en escales modernistes, decorades amb diverses tècniques, com les pintures al fresc, una especialitat que requereix un bon domini de les seves particularitats. Així va poder aplicar els coneixements adquirits.

En aquest període inicial de la seva carrera artística creava obres personals relativament properes al surrealisme, amb imatges oníriques, objectes que es movien, que volaven.

Un cop retornat a Olot, una de les primeres feines que va tenir va ser la d'il·lustrador de dibuixos científics, donada la seva pulcritud i domini del dibuix, per la seva habilitat a reproduir la realitat mil·limètricament.

El biòleg Miquel Macias li va encarregar la il·lustració del llibre *Els ocells de la Garrotxa*, que ha esdevingut una obra significativa per la rigorositat amb què està tractat el tema, i les il·lustra-

cions d'en Toni són, sense cap mena de dubte, un dels principals atractius. El va editar l'any 1988 Llibres de Batet. Recorda que hi va dedicar «mil hores», quan encara no hi havia trames, ni tots els recursos tècnics que ara tenen al seu abast els il·lustradors. Hi espremia totes les possibilitats expressives del dibuix, fent gammes de grisos amb un gran domini del material. El 1993 va col·lustrar un segon llibre, *Els mamífers de la Garrotxa*, del mateix autor i editorial.

Els problemes que va patir per disposar de models van ser importants, ja que no hi havia Internet i, per tant, s'havia de recórrer a algunes edicions amb imatges que sovint presentaven tot un seguit de deficiències o s'havia d'agafar el model del natural, cosa que a vegades era d'una gran complexitat i dificultat. Havia hagut de fer coses inversemblants, com aprofitar animals morts per dibuixar-los: els posava a la nevera per tal que es conservessin, però el resultat no era massa reeixit ja que els faltava la vida, que és precisament l'element bàsic de qualsevol espècie animal.

Té una col·lecció d'uns 370 dibuixos científics d'animals, que resulten de gran interès per a diverses institucions

>> *Simfonia amb col*. 2000. Aquarel·la i llapis sobre paper. 100 x 50 cm.

Es va interessar per les natures mortes, però també li interessaven els reptes de representar transparències de vidre o d'aigua

dedicades a l'estudi de les espècies. No és freqüent disposar d'una producció tan quantiosa i de qualitat.

Es consolida com a pintor

Tot seguit, en Toni es va interessar per les natures mortes, que estaven ben quietes i no depenien del temps. Diu que les deixava i l'endemà les trobava al mateix lloc, tot un descans després de dibuixar tants animals. Els models preferits eren productes propers, de la ter-

>> Tendra mirada a la plaça d'Argelaguer. 1998. Llapis grafit sobre tela. 145 x 57 cm.

ra (ara en diríem de quilòmetre zero), com codonys, magranes, hortalisses, flors, branques, fulles... però també li interessaven els reptes de representar transparències de vidre o d'aigua. Són composicions fràgils, de gran delicadesa, i on es fan evidents les hores que hi ha dedicat.

Les galeries d'art valoraren molt aviat els seus dibuixos monocromàtics, però li demanaven color per exposar, de manera que sobre els dibuixos fets a llapis hi va aplicar aquarel·la i altres tècniques aquoses. En molts d'ells, si s'observen atentament, es veu la textura del llapis a sota de la capa cromàtica. Els colors emprats són d'una gran subtileza i austeritat, amb gammes pastel molt ben matisades. La seva obra recorda les qualitats formals de les composicions japoneses.

En pocs anys va tenir una gran projecció i va exposar en galeries de prestigi tant de ciutats del país com de més

llunyanes. Cada any feia més d'una exposició, la qual cosa volia dir una dedicació molt gran, ja que la laboriositat dels seus dibuixos així ho requereix.

No és estrany que sigui un admirador del pintor Antonio López, a qui va voler conèixer i amb qui va poder parlar de la seva interessant producció pictòrica. Va començar a exposar en restaurants d'una certa categoria, alguns amb estrelles Michelin, el més emblemàtic dels quals segurament ha estat el Cellar de Can Roca, on a més es va cuidar del disseny de la carta del menú i d'altres imatges corporatives.

Una fita no menyspreable és la portada que li van encarregar del disc *Mundo inferno*, de Sopa de Cabra. Va treballar activament amb l'equip d'escenografia per promocionar el disc d'aquesta companyia, que va fer una gira per Espanya i Sud-amèrica.

La seva producció més important es concentra des dels últims anys de la

dècada dels vuitanta fins a mitjans de la primera del segle actual. Van ser uns anys molt bons, en què va rebre molts encàrrecs, va fer moltes vendes i no va quedar estancat, mentre s'anava plantejant nous reptes, noves maneres de reproduir les natures mortes. Mirant l'obra es fa evident l'evolució.

Toni Tort assegura que la crisi d'inicis de segle ha parat bruscament tot aquest món. S'ha passat de tenir molta

Els colors emprats són d'una gran subtileza i austeritat. La seva obra recorda les qualitats formals de les composicions japoneses.

>> Records d'un temps passat. 2004. Aquarel·la i llapis sobre paper. 45 x 70 cm.

feina, que en alguns moments no es podia atendre, a no tenir-ne gens ni mica. Afirmar que una determinada manera d'entendre l'art s'ha acabat, i encara que és un raonament contundent, sí que és veritat que aquell ambient viscut sembla difícil que torni, almenys d'una manera imminent. Ara quasi no queden galeries d'art. En poblacions grans n'hi ha ben poques, si és que en queda alguna, i les vendes són irrisòries.

Actualment no es pot viure de la pintura, comenta. Uns anys enrere li deien que quan tingués cinquanta anys en podria viure, però ha estat ben bé al revés. Així doncs, s'ha reconvertit en pintor de cases per a clients que volen una decoració diferent de la simple neteja de parets. Els fa elements originals, personalitzats per a cada llar, on no falta el dibuix detallista d'alguns objectes figuratius, significatius per a qui van dirigits. En aquesta nova faceta aflora la seva especialitat de pintura mural.

Fa dibuixos per encàrrec, però són feines puntuals. Diu que troba a faltar passar hores diàriament dibuixant i pintant, com feia abans. També fa classes des de fa vint-i-cinc anys a la Llar d'Avis d'Olot, on té un grup d'alumnes fidels. Però encara té un altre interès, que és la cuina. Des de sempre li ha agradat, però donada la relació familiar amb la restauració, i el fet que un fill estigui introduint-se en el negoci, dubta si en els propers anys serà per a ell un altre ofici, sense deixar el llapis.

Sobre els dibuixos a llapis hi aplica aquarel·la o altres tècniques aquoses, de manera que es veu la textura del llapis a sota de la capa cromàtica

Explica que quan va anar a viure a Barcelona compartia pis amb companys d'estudi olotins, entre els quals hi havia els tres arquitectes de l'estudi RCR. Ells van dissenyar el projecte de la casa de Sales de Llierca, però un cop finalitzat en Toni va veure que no podria respondre-hi, perquè el pressupost es disparava d'una manera alarmant ateses les seves possibilitats. Després de pagar el projecte, va dissuadir-ne els autors de portar-lo a la pràctica, i un altre arquitecte, Simó Roca, es va encarregar de la planificació. El resultat és un bon disseny en un entorn envejable, que ha servit fins i tot per rodar-hi alguns anuncis televisius.

Com altres artistes olotins de la seva generació, no pinta paisatges. L'obra dels pintors iniciadors de l'Escola d'Olot és una pesada llosa que tenen al damunt i n'eviten les referències.

>> Branca. 2017. Aquarel·la i llapis sobre paper. 69 x 18 cm.

